

K 22146
1

საქართველო
ბიბლიოთეკა

ბუბ

საქართველოს შრომის გმირები

სამათ ჭიჭავაძე

ნოსტრუ მარჯონია

საქართველოს
საბჭოთა კავშირი

299962-1
20
ბიბ

821.353.1-4
7 8201

ასმათ ჭიჭავაძე

ნარკვევი

-22244-

b
K 12443
1

20,0

K 22146
1

207

ჭარის ასრ სახელმწიფო
ბათუმი
1950

1957

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის
1948 წლის 21 თებერვლის მრეწველურებით
ქიმიკატის რეკონსტრუქციის სტრატეგიის სასაბჭოთაო
საბჭოთაო რეკონსტრუქციის ანტი კონსტრუქციის
პროგრამის, რომელშიც 2 პერიოდი აღინიშნა
თავისუფალი პერიოდის 9,166 კვადრატში რეკონსტრუქციის
ყველაზე მეტი, მიუხედავად სტრატეგიის მრეწველური
გეგმის წინააღმდეგ.

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის
1949 წლის 29 აგვისტოს მრეწველურებით ქიმიკატის
რეკონსტრუქციის სტრატეგიის სასაბჭოთაო
საბჭოთაო რეკონსტრუქციის ანტი კონსტრუქციის
პროგრამის, რომელშიც 0,5 პერიოდის რეკონსტრუქციის
გეგმის რეკონსტრუქციის ყველაზე მეტი, მიუხედავად
სტრატეგიის მრეწველური გეგმის წინააღმდეგ.

სოციალისტური შრომის გმირი ბ. ჯიჯიაძე და მისი ქალიშვილი—სოციალისტური შრომის გმირი გ. ჯიჯიაძე საკუთარ „პონტაქსთან“, პლანტაციის კაბულოზენ სსრ კავშირის უმაღლესი „საბჭოს“ მრეწველთა ბრძანებულებას სოფლის მეურნეობის მონაწილეთათვის სოციალისტური შრომის გმირის წოდების მინიჭებას შესახებ.

ქობულეთის მოსავალტებულ ქუჩას ავტომანქანა მოსწყდა და ზუცუბნის გზატკეცილზე გასრიალდა.

ეზომ ეზო და ბაღმა ბაღი შეცვალა.

ქერმილალი ოდასახლები, თითქოს ფეხის წვერებზე შემდგარანო, მოჩუქურთმებული ფანჯრებით გადმოჰყურებენ გამოცოცხლებულ თემშარას.

ზუცუბანი — ოდესღაც დასაგრული, კაობიანი და ციებიანი სოფელი — ჩაის მწვანე ხავერდს დაუფარავს; ირგვლივ ციტრუსოვანთა პლანტაციები არის გაშლილი.

კონტა აგარაკივით მოჩანს მიდამო ღია ცის ქვეშ. ხვავითა და დოვლათით დატვირთულა ეს ლამაზი სოფელი. საამო სურნელება მიმოაქვს მდორე ზღვიდან მონაქროლ ნიავს, თვალნათლივ ჩანს და კიდევაც იგრძნობა გაანახლებული და ბედნიერი სოფლის მაჯისცემა, საკოლმეურნეო, ნამდვილად ადამიანური და ნამდვილად თავისუფალი შრომის ნაყოფი!

ამიტომაც საკვირველი არ არის, რომ ხუცუბურად ხუცუბურად ბაჭელიმ, რომელმაც ძველი ცხოვრების შხამით სავესე ფილა ბოლომდე შესვა და რომელსაც ახალი ცხოვრებისა არაფერი დაუნახავს ორივე თვალის სრული სიბრმავეის გამო,—მთელი თავისი არსებით გრძნობდა ახალ ყოფას, გრძნობდა ამ ქვეყნის განახლებას, ამაყობდა საყოლმეურნეო სოფლის გამარჯვებით, ხარბად სუნთქავდა თავისუფლებით წელგამართული, და მის ჩონგურზე მწყობრად გაისმოდა მის მიერვე ნათქვამი ლექსი:

აჭარელი კოლმეურნე
მეც კაცი ვარ ქვეყანაზე!

ღიან, ბრმა მომღერალმა მოლექსე-მეჩონგურე ხუსიკა ბაჭელიძემაც კარგად იგრძნო, შეიგნო და შეაფასა, რომ აჭარელი გლეხი სწორედ საყოლმეურნეო წყობილებამ აქცია ნამდვილ კაცად, ნამდვილ ადამიანად!

შრომისადმი სოციალისტური დამოკიდებულება, საზოგადოებრივი, სახელმწიფოებრივი კეთილდღეობისათვის ზრუნვა, სამშობლოსადმი უსაზღვრო სიყვარული—აი, ჩვენი ახალი, საბჭოთა ადამიანის თვისებები!

და ეს თვისებები ჩვენი ქვეყნის რომელიმე რჩეული კუთხისა და უბნის რომელიმე რჩეული ადამიანის კუთვნილება როდია, ეს თვისებები გააჩნიათ სტალინგრადისა და დნებროპესის აღმდგენლებსაც, რუსთავის მშენებლებსაც, მურმანსკელ მებაღურებსაც, ლენინგრადელ სტახანოველებსაც, ტაიგელ მეირმეებსაც...

ჩვენი ქვეყნის სახალხო მეურნეობის ყველა დარგის სტახანოველები დღეში ორ-სამ და მეტ ნორმას ასრულებენ.

ჩაის კრეფის დღიური ნორმაც (26-30 კილოგრამი) მხოლოდ ჩამორჩენილს თუ აბსოვს, თორემ მოწინავენი დღეში 60-70 კილოგრამ პირველი ხარისხის ჩაის მწვანე ფოთოლს კრეფენ. უბრალო, რიგითი მკრეფავეებიც ახალი გამოცდილებითა და ღონისძიებებით ამღიდრებენ მეცნიერებას.

ასეთია შრომისა და ანაზღაურების სოციალისტური სისტემის ძალა.

ამ ძალამ წარმოშვა სოციალისტური შრომის გმირები.

* * *

უკვე ბინდდებოდა, როცა მანქანა ხუცუბნის სამკითხველო-თან შეეახერეთ. პლანტაციებიდან დაბრუნებული ათიოდე კოლმეურნე ქალი და კაცი ახალ გაზუთებს ათწალიერებდა. მე ვიკითხე მერგოლური ჭიჯავაძე. იგი სამკითხველოში შესულიყო. გამოიხმეს. ვამაცნეს. მოკლე გასაუბრების შემდეგ მერგოლურმა თავაზიანად მიგვიპატიჟა შინ.

სიხარულით მივიღე ეს მიწვევა. მაინტერესებდა მისი ოჯახისა და კარმიდამოს ნახვა.

მართლაც საინტერესოა ჭიჯავაძეების ოჯახი, ერთი შეხედვითვე ეტყობა, რომ ოჯახი შეძლებულია.

ვასმამს საუბარი მოჰყვა. გულწრფელმა საუბარმა შეაღამეს გადაგვაცილა.

დავწეკი, მაგრამ დიდხანს არ დამძინებია, რადგან თვალწინ მედგა მერგოლურისა და მისი რგოლის წევრ ქალთა გმირული ამბავი, თავს დამტრიალებდა და თითქოს დაწერას მთხოვდა.

მეც არ შემეძლო არ გადმომეცა ეს ამბავი — ჩვენი დროის საკოლმეურნეო სოფლის მოწინავე შრომელთა მართალი და სასახელო ამბავი.

* * *

აიშე ჭიჯავაძემ მაკრატელი შეაჩერა და რგოლის წევრებს საყვედურით მიმართა:

— რა მოგივიდათ, ქალებო?

— რაზე გვეკითხები, აიშე?— მოჩვენებითი გაკვირვებით შეეკითხა რგოლის წევრი—მეორე აიშე ჭიჯავაძე და უფრო დააჩქარა ჩაის სხელა. მას რგოლის სხვა წევრებმაც მიბადეს და მაკრატლების ტაკატუკმა პლანტაცია გამოაცოცხლა.

აიშე უფრო დააეჭვა ამ შეკითხვამ და იმანაც, რომ ქალებმა თვალი აარიდეს მას, ერთმანეთს გადახედეს და ისე დაიწყეს მუ-

შაობა. ცხადი იყო, რაღაცა იცოდნენ და მერგოლდნენ და მერგოლდნენ.

აიწეც შეუღლა მუშაობას, მაგრამ ფიქრებმა წაართვა თავი. აბა, რა უნდა იყოს? რამიზი, მისი უფროსი ვაჟი, ოცი დღეა რაც ჯარში გააცილა. ჯერ ხომ იგი ფრონტზე არ იქნება, მისი მოკვლის ცნობა რომ იყოს მოსული და დედას არ ეუბნებოდნენ. სხვა საექვო არაფერი აქვს... მაშ, რა უნდა იყოს? რატომ ასე მგლოვიარესავით არიან ეს ქალები? რაღაც მაგარი ამბავია, მაგრამ რატომ არ ეუბნებიან?

აიშემ შეწყვიტა მუშაობა და ქალებს შენიშნა:

— რა არის, ქალებო, ეს ორი-სამი დღეა თქვენი არც სიმღერა ისმის, არც ხუმრობა და არც სიცილი?

რგოლის წევრებმა მუშაობას დაუჩქარეს და, თითქოს არც კი გაეგონოთ აიშეს სიტყვები, არავინ გასცა პასუხი. ამ დუმილმა აიშესათვის ამკარა გახადა—რაღაცას უმაღლედნენ, და უკვე ბრახ-მორევით დაუძახა ქალებს:

— შეაჩერეთ მუშაობა! მოხარით, რა მჭირს!

ქალები შეჩერდნენ. მათ ერთმანეთს დაუწყეს ცქერა, თითქოს ანიშნებდნენ—შენ თქვიო.

— ულუფე, შენ მაინც მოთხარი, რა მოხდა?

ულუფე შეაეანაძე აიშესთან მივიდა.

— მე სამალავადაც არ მიმაჩნია ეს. ვანა ცოტას იტყვის უსაქმო ხალხი?

— ჰოდა, რა თქვა ამ უსაქმო ხალხმა?—მოუთმენლად ესროლა აიშემ.

— რაი და რამიზაი გაქცეულა ჯარიდანო...

— ტყუილია!—თითქმის შეჰკივლა აიშემ,—ტყუილია!

— ჩვენც ასე გადაწყვიტეთ და ამიტომ არ გვინდოდა გვეთ-

ქვა...

აიშეს ტუჩები აუთრთოლდა. ის რიგრიგობით უცქერდა როგორც ლის წვერებს. ქალებს მეტი ვერაფერი ეთქვათ და ვერც მუშაობას იწყებდნენ. მცირე დუმილისა და ფიქრის შემდეგ აიშემ თითქოს თავისთვის თქვა ტყუილიაო და ხმაძალდა დაუმატა:

— დიახ, ტყუილია! რამიზაი მე მოლალატედ არ გამიზრდია! — და პირველმა განაახლა ჩაის სხვლად...

მთელ საათს თავაუღებლად მუშაობდა აიშე. მერე წელში გაიმართა, ნამუშევარს გახედა. თვალში მოუვიდა ხელსწორად გადაკრეჭილი ბუჩქები, სიამოვნებით მოავლო ხელი ნახსლავს და ახალგაზრდების მიერ გაფორმებული ბუჩქები შეამოწმა.

— აი, ასე, ქალიშვილებო. გულიყო! გვერდებს ღრმად, ნუ შემოაკრეკი! — შენიშნა თავის პატარა ქალიშვილს, — ბუჩქი რაც უფრო მეტად წავა განში და ფართო იქნება, მით უკეთესია, მეტ დუჟს დაიტევს და მეტ მოსავალს მოგვეცემს. ამიტომ გვერდები ოდნავ უნდა შემოუსწორო. ძალიან შორს გაშვერილი ან შწოლარე ტოტები უნდა წააქრა. ბუჩქს ოდნავ ოვალური ფორმა უნდა ჰქონდეს.

რუქიე მოწყობილსაც ორიოდ შენიშვნა მისცა. ძალიან ღრმად კრეჭავო, დასძინა და ისევ თავის მწკრივს დაუბრუნდა.

სადილი არავის გახსენებია. საღამოს უსიტყვოდ შეწყვიტეს მუშაობა და შინ დაბრუნდნენ.

* * *

სამამულო ომის სიძველეს ისე განიცდიდა აიშე ჯიჯუაძის ოჯახი, როგორც ყველა საბჭოთა მშრომელის ოჯახი. და როცა რამიზი ჯარში გაიწვიეს, ოჯახმა ერთგვარი სიამაყე იგრძნო. აქამდე თუ სხვისი შვილები ებრძოდნენ პირსისხლიან ნტერს, ახლა რამიზიც ჯარშია, ისიც იარაღით იცავს ძვირფას, აყვავებულ სამშობლოს.

რა თქმა უნდა, ძნელია უახლოეს ადამიანს გვერდებზე და ფრონტზე ვაგზავნო, მაგრამ ისიც უბედურებაა, რომ საშვილო-შვილო საქმეში წილი არ დაიღო.

ცოლი და ბატარა ვაჟი ნოდარი სასოფლო საბჭოებზე მიპყენენ რამიზს. მშობლებმა და ნათესავებმა სადგურამდე მიაცილეს და მატარებელსაც მანამდე უცქირეს, სანამ იგი მოსახვევში არ მიიშალა.

ოჯახში შრომა გაორკეცდა. ყველანი მოუთმენლად ელოდნენ წერილსა და მისაპარტს, რომ მიეწერათ: ჩვენ კარგად ვართ, ამდენი და ამდენი ჩაი მოვიწიეთ... შენ მაქედან ემსახურე ჩვენს ქვეყანას, ჩვენ კი აქ მუშაობით ვემსახურებითო...

და ახლა ეს საშინელი ხმები!

რასაკვირველია, ოჯახს არ სჯერა ეს ხმები. აიშეს სჯეროდა, რომ ეს ტყუილი იყო. მაგრამ რა კი ხმა გავრცელდა, ვილაცას ხომ სჯეროდა... და ფიქრებში წასული იშვეც თითქოს მათ გასაგონად წამოიძახებდა ხოლმე:

— ტყუილია! რამიზაი მე ქვეყნის მოღალატედ არ გამოიზრდია!

ღარდსმიცემული ოჯახის წევრები თითქოს უბრად არიან ერთმანეთთან. შრომით იკლავენ ნაღველს.

ადრე გასვლა სამუშაოდ, გვიან დაბრუნება, მოკლე ლაპარაკი, ხშირი ამოიხვრა...

და როცა ერთ დღეს ფოსტალიონი კარს მოადგა და დაიძახა — რამიზაის წერილია! — ყველას გაუჭირდა კართან მისულიყო და ნანატრი სამკუთხა ბარათი გამოერთმია.

ბილთს გულივთა წამოხტა, ფოსტალიონს წერილი ხელიდან გამოსტაცა და იქვე ხმაფილა წაიკითხა:

„...ცოტა დავაგვიანე წერილი, მაგრამ ასე მოეწყო საქმე, ჩემდა უნებურად. თბილისში ჩავედით თუ არა, საშინელი ამბავი გავიგეთ. მტერი ჩრდილო კავკასიაში რომ ძყო შემოჭრილი — კი ვიცოდით, მაგრამ იალბუზს თუ მოადგა, ეს აღარ მეგონა...“

— კაბ ამბავია, ქალებო, კაი!— უპასუხა ფართოდ გაღივებულ-
მა აიშემ.

— ხომ ვამბობდით! ხომ ვამბობდით!— იმეორებდნენ ქალები,
ეხვეოდნენ საყვარელ მერგოლურს, ულოცავდნენ, კოცნიდ-
ნენ.

მალე მთელმა სოფელმა გაინაწილა აიშეს ოჯახის სიხარული.

დიდი სამაშულო ომის წლებში დაძაბულ შრომას ეწეოდა
სტალინის სახელობის სოფელ ხეცუბნის კოლმეფრანეობა. მაგრამ
მისი თვალი იყო შეშვიდე ბრიგადის პირველი რგოლი, რომელსაც
აიშე ხელმძღვანელობდა. იგი მოწინავე იყო ყველა წამოწყებაში.
რგოლის წევრები გეგმებსაც ასრულებდნენ და საზოგადოებრივ
მუშაობასაც ეწეოდნენ.

ომის წლების დაძაბულმა მუშაობამ და ხანგრძლივმა საერთო
შრომამ ერთმანეთს დაუახლოვა ქალების ეს პატარა ჯგუფი. ისი-
ნი გულშივე კითხულობდნენ ერთმანეთის გულისნადებს, უყვარ-
დათ ერთმანეთი, ენდობოდნენ და ერთობლივად, ხმაშეწყობილად
მუშაობდნენ, განიცდიდნენ ერთმანეთის გულისტკივილს, ჭირსა
და ღხინს.

ამ შრომაში გაიზარდნენ, პოლიტიკურად და საზოგადოებრი-
ვად მოიწიფნენ ეს ქალები. ამ რგოლში გახდა აიშე ბოლშევიკურ-
ი პარტიის წევრი, რუქიჟ და კაკილო მოწყობილები— კომკავში-
რელები, აიშეს ქალიშვილი გულიგოც აქ გამოიზარდა, საერთო
შრომაში დაქალდა.

პლანტაციიდან დაბრუნებული ქალები საღამოობით იკრიბე-
ბოდნენ მერგოლურის საბლში და ისმენდნენ ფრონტის ამბებს—
საბჭოთა საინფორმაციო ბიუროს ცნობებს. შემდეგ, ღამით, ამ-

ზადებდნენ ფრონტზე გასაგზავნ საზუქრებს—ქსოვდნენ წინაღობს, ქარგავდნენ ცხვირსახოცებს, ჰერაუდნენ საცვლებს.

არც ერთი ზამთარი არ გასულა ისე, რომ მათ ჰიჯერ ან მათი ინიციატივით დამზადებული თბილი ტანსაცმელა არ გაგზავნილიყო ფრონტზე.

რამდენიმე ვაგონი ციტრუსთა ნაყოფიც გაეგზავნათ ფრონტელ მეომრებს. ყოველივე ამის ანტიური მონაწილე ან ინიციატორი იყო აიშეს რგოლი.

და როცა 1945 წლის 9 მაისს რადიომ დიდი გამარჯვების ამბავი მოიტანა, ეს ქალები სიხარულით ტაროდნენ რადიორეპროდუქტორთან...

აიშეს რგოლის წევრებმა მშვენივრად იცოდნენ, რომ საჭიროა გამარჯვებულ ქვეყანას ომით მიყენებული ჭრილობები მოუშუშდეს. ამიტომ იყო, რომ 1945 წელს თავდადებათ იმუშავეს, ამ წლის გამოცდილებამ განიყენეს და 1946 წელიც დიდი წარმატებით დაამთავრეს.

მაგრამ საბჭოთა მშრომელს როდი სჩვევია მიდწეულით დამაყოფილება. იგი მუდამ წინსვლის ახალი გზების ძიებაშია.

და აიშემ სექტემბრის ბოლოს, როცა ჩაის უკანასკნელი ფოთოლი მოწყვიტა, რგოლს წევრებს კრეფის სეზონის დამთავრება მიულოცა და უთხრა:

— ამხანაგებო! წელს ცუდად არ გვიმუშავნია. მოდი, ამ შაბათ საღამოს ერთი პატარა სუფრა მოეწყობოთ, განვლილი მუშაობა შევაჯამოთ და მომავალზეც ვილაპარაკოთ.

რგოლის წევრებმა ერთხმად ნიწონეს მერგოლურის ეს წინადადება.

* * *

28 სექტემბერი იყო, შაბათი. დღის ერთი მუხი შეწყდა. მთვარე დიმილივით შენოდა მოკრიალებულ ცას. სამებისა და ჭანათის მალღობები ლურჯად გამოიყურებოდნენ. უფრო ზევით, ხინოსკენ, თხელი ნისლი დაფარფატებდა სვრი-სვრი.

აიშე ჭიჭაჟაძე ჩაფიქრებული იდგა აივანზე. იგი ვერ ამჩნევდა შემოსულ ციტრუსთა ბაღს, სადაც მანდარინის ხეები ქარვის მთებად იდგნენ და აქა-იქ ხომლოვით ეკიდა მსხმოიარე ტოტები...

გულიყო ჭაფარიძის წერიალა ხმამ გაჰკვეთა ღამის მყუდროება. იგი ხუმრობდა, იცინოდა, სხვებსაც აცინებდა. გულიყო, მგონი, მეთათსედ აჯაურებდა აგრონომს, გულმოსულმა რომ მიატოვა მათი რგოლი, როცა აიშემ სიტყვა შეუბრუნა: ჩვენ უკვე გამოცდილებით ვიცით, რომ აზოტოვანი სასუქი შეიძლება არა ხუთასი და ექვსასი, არამედ ათასი და კიდევ უფრო მეტი კილოგრამი შევიტანოთ თითო ჰექტარზე და ეს კი არ დაწვევს პლანტაციას, არამედ ჩაის მოსავლიანობას გაადიდებსო. «ბატონო, თქვენ დაგიმთავრებიათ ინსტიტუტი, თქვენ ყოფილხართ აკადემიკოსები!» უთხრა მოხუცმა აგრონომმა და მერე დარიგების მიცემა აღარ უცდია, ხოლო ხშირად თუ გაივლიდა რგოლის პლანტაციაში, მხოლოდ იმისათვის, რომ ენახა სანიმუშოდ მოვლილი პლანტაცია, შეემოწმებინა—წახლისებულმა ქალებმა ზედმეტი ერთგულებით ჩაი არ დაღუპონო და სხვა რგოლებისათვის მიეთითებინა—ისე უნდა ჩაის მოვლა, როგორც აიშეს რგოლი უფლისო...

ქალების სიცილმა გამოარკვია აიშე. მან რამდენიმე საფეხური ჩაირბინა კიბეზე, ძირს ჩასვლამდე შეჩერდა, ქალები მიიწვია:

— მობრძანდით, ჩემო სტახანოველებო, მობრძანდით!

სტუმრები აივანზე ავიდნენ. ერთი გაიხედეს ბაღებისაკენ, ხარბად შეისუნთქეს გრილი ჰაერი და ელექტრონით განათებულ დარბაზში შევიდნენ.

რგოლის წევრები მაგიდას შემოუსხდნენ.

— გულიყო, მოიტა, ცავ, რეველი... ჩვენ რომ ვიანგარიშეთ.

გულიყომ სწრაფად მოიტანა რეველი. აიშემ გადაშალა, პირველ გვერდს დახედა, ქალებს თვალი მოავლო და დაიწყო:

— შარშანდელზე გაცილებით უკეთესად ჩევატარეთ ეს სეზონი. მაგრამ ჩემი აზრით და დაკვირვებით, უფრო მეტი წარმატება შეიძლებოდა გვექონოდა. მართალია, წელს ყველა სამუშაო დავამთავრეთ,—კიდევ ჩახედა რეველში,—მოცემულ ვადებში და

არც ხარისხში ჩამოვრჩენილვართ, მაგრამ ბევრი ახალი ლონის ძიება არ ვაგვიტარებია. მაგალითად, წუნწუხი სულ არ გვიხმარია.

— აგრონომმა თქვა, რომელიღაც კოლმეურნეობას გამოუყენებია წუნწუხი და კაი შედეგები მიუღია,—ჩაურთო მეორე აიშემ.

— მეც აგრონომმა მოთხრა. გაეცთებაც მასწავლა. სულ უბრალო რამეა—წყალში გახსნილი ნაკელი. „თუ გაიხუდება აკადემიკოსებთან უბრალო აგრონომის აზრის გამოჩენა, ასე გირჩევთ“.

ამ სიტყვებმა საერთო სიცილი გამოიწვია. გულიკომ სცადა აგრონომის გამოჩაგრება, მაგრამ მერგოლურმა დაასწრო და განაგრძო:

— ჩვენთვის ახალი საქმეა კიდევ ტუნგოს ნარჩენების შეტანა პლანტაციამში. ესეც აგრონომმა მასწავლა. ნიადაგს ანოყიერებსო, ტენიანობას უნარჩუნებსო და სხვა. თქვენ დააგროვეთო, შეტანის დროს მოვალ და დაგეხმარებით, გასწავლითო. მაგრამ როგორ ვიშოვნოთ?

— ცოტ-ცოტა ყველას გვაქვს სახლში. შეზობლებშიც იშოვება,—თქვა მეორე აიშემ. — რაც აღვიღებ იშოვნება, ვეცადოთ და წუ დაეკარგაეთ. სხვას კი ოჩხამურში გავახერხებ, ტუნგოს ქარხანაში, მაგრამ საჭირო იქნება მანქანები, ურმები.

— მანქანები ჩემი საქმე იყოს—თქვა მერგოლურმა.—ამასთან საჭიროა ორგანიზებული სასუქი, ამის შეგროვება თქვენ უნდა იკისროთ. მე ვეცდები რაც შეიძლება მეტი მინერალური სასუქი ვიშოვო. ახლა ომი აღარაა. ქარხნები სახალხო მეურნეობის საჭიროებისათვის მუშაობენ და სასუქსაც ბლომად მოგვაწვდიან.

— რამდენი რამ გვეკლება!—წამოიძახა თუნთულ მოწყობილმა.

— ვინ იცის, კიდევ რამდენი გვეკლება, მაგრამ ჭერ არ დაგვინახავს და არ შეგვიმჩნევია,—თითქოს თავისთვის თქვა რუქიემ.

— გაიხად, აღბათ, კიდევ მეტ ნაკლს აღმოვაჩენთ.—დაუმატა კაკილო მოწყობილმა.

— ჰოდა, მიუხედავად ამდენი ხაკლოვანებისა, მაინც დიდი წარმატებები გვაქვს. სულ მოგვიკრეფია 8.399 კილოგრამი ჩაის მწეანე ფოთოლი.

— გეგმით კი 6.300 კილოგრამი იყო გათვალისწინებული.—
თქვა გულიკომ.

— მოკრეფილი ფოთოლი სულ პირველი ხარისხისაა,—განა-
გრძო მერგოლურმა.—ეს კარგია მაგრამ ახლა ორ ჰექტარ მაღალ-
მოსავლიან პლანტაციას გვაძლევენ და მთელი ჩვენი ცოდნა და
გამოცდილება უნდა გამოვიყენოთ, ჩვენი რგოლი მოწინავედ ით-
ვლება, მომავალ სეზონში სხვა რგოლებსაც უნდა დავეხმაროთ,
ვინ რას იტყვის, ამხანაგებო?

რგოლის წევრები წამოდგნენ. მხოლოდ მეორე აიშე დარჩა
იდგილზე. იგი რაღაცას თავისთვის ანგარიშობდა.

— მე სულ იმაზე ვფიქრობ, რომ აგრონომს ნაკლებად ეუ-
ჯერებთ,—მოულოდნელად თქვა მან.—სასუქები, მეშინია, გადა-
ჭარბებული დოზებით არ შევიტანოთ, ხომ იცით, ქალებო, წამალი
წამალია, მაგრამ ზედმეტი—საწამლაა.

— ეს აიშე პირდაპირ ჩამწუარია აგრონომში!—იხუმრა გუ-
ლიკო გაფარბებმ და სიცილი ასტეხა.

— აიშე მართალია,—თქვა რუქიე მოწყობილმა.—აგრონომს
იმდენი უსწავლია... მისი სიტყვა კანონი უნდა იყოს.

რგოლი ორ ბანაკად გაიყო. მაგრამ მერგოლურმა შეაჩერა
მოკამათენი:

— აქ საკამათო და სადავო არაფერია, ამხანაგებო. აგრო-
ნომს რომ არ დაუჯერო, ეს იმას ნიშნავს, რომ მეცნიერება არ
გამოიყენო. მაგრამ მათ დაუკითხავად რომ ფეხი არ გადადგა, არც
ეს ივარგებს. მე თვითონ აგრონომმა მითხრა, აგროლონისძიებები
და მთელი მეცნიერება გამოცდილებას ეყრდნობაო. თქვენ უნდა
ეცადოთო და ახალი წინადადებები წამოაყენოთო, რომ არ ვეცა-
დოთ, მაშინ წინ ვერ წავალთო, ერთ წერტილზე გავიყინებითო.
ამიტომ გასაკვირი არაა, თუ ზოგჯერ აგრონომს არ დავუცდით და
ზოგიერთ ღონისძიებას უფრო ადრე გავატარებთ.

— მაშ, თქვენი აზრით, აგრონომიული ცოდნაც არ ყოფილა
საჭირო. — არ ცხრებოდა რუქიე მოწყობილი.

— პირიქით,—ერთგვარი სინანულით და დინჯად თქვა მერ-
გოლურმა,—ჩვენ რომ ეს მეცნიერება გვესწავლა და მერე გვემუ-
შავნა ისე მონდომებით, როგორც ახლა ემუშაობთ, იმ აგრონომის

და იმეხს რგოლმა, სინამ პლანტაციამო ზეგორის სამეფო
ებს შეუდგებოდა, სასაფლაო გაასუფთავა, იმ დღის შემდეგ
მწერველი ხელი არ მოჰკლებია ამ შეგვებს.

* * *

ამ პლანტაციას ერთი მხრივ თემშირა ჩაუვლის, მეორე მხრივ
—პატარა ღელე. შემოდგომამზე რგოლმა ღელის ნაპირები და გა-
ლაბოტი გაწმინდა, რათა წყალი არ დაგუბებულყო და პლანტა-
ციას არ შესდგომოდა.

ტუნგოს ნაჭუჭი თითქმის ყველას აღმოაჩნდა სახლში. ასე,
რომ 20-25 ტონას მოუყარეს თავი. მეორე იმეხს ერთ დღეს რჩხა-
მურის ტუნგოს ქარხანაში წავიდა. დირექტორმა აღუთქვა, რომ 30
ტონა ნარჩენს დაუთმობდა.

ასევე დააგროვეს ორგანული სასუქი.

10 თებერვალს კვლავ შეიკრიბა რგოლი. ახლა საჭირო იყო
გაძლიერებული გადაამწყვეტი სამზადისი. გადაწყდა 15 თებერვ-
ლიდან დაეწყოთ გადაბარვა და სასუქის შეტანა, საჭირო იყო
ფოსფოროვანი სასუქის; ნაკელისა და ტუნგოს ნარჩენის მოზიდ-
ვა. ახლა უკვე აღარ ისმოდა ჩვეულებრივი ხუმრობა და ვისკის,
ალაბოვის ეცალა. ყველანი თავისთვის იწერდნენ—ვის რა ვეაღ-
ბოდა და როდის უნდა შეესრულებინა.

იმეხმარებოდა აცნობა, რომ ორი მანტანა მათს განვაჯგუდე-
ბანია.

— აბა, ტუნგოს ნარჩენის მოტანაც ადვილია!—თქვა მეორე
აიშემ.—ვინ წამოვა ჩემთან?

— მე წამოვალა.—განაცხადა კაცილო მოწყობილმა.

შეთანხმდნენ, რომ კაცილო და რუქიე მოწყობილები ტუნგოს
ნარჩენების მოზიდვამზე იმუშავებდნენ მეორე იმეხსთან ერთად.
მჭრელოური ფოსფოროვანი სასუქს მიიღებდა, ხოლო სხვები დატ-
ვირთვა-გაცლაზე იმუშავებდნენ. შინ მოგაროვილი ნაკელისა და
ტუნგოს ნაჭუჭის მოტანა თვითიულს საკუთარი საშუალებებით
უნდა მოეხერხებინა.

ქალები არჩევულებრივი მონღოლებითა და ენერჯით დატ-
რიალდნენ.

14 თებერვალს რგოლის ფართობზე გაცხოველებული საქმი-
ნი ფუსფუსი იყო. მოქმნდათ მინერალური სახეუნი, ნაველი,
ტუნჯის ნარჩენი და ზვინებად ყრდნენ.

— ცეცხლია, ცეცხლი აიშეს ზღლით—ასე ვადასკა ბრიგა-
დირმა თვერათ მონუკობილმა კოლმეურნეობას გამგეობის თაფმ-
დომარეს ზესეინ ჯიჯავაძეს.

15 თებერვალს შეიტანეს ფოსფოროვანი სასუქი და ნაველი,
რის შემდეგ იმავე დღეს დაიწყო გადაბარვა. ქალები აღრე დი-
ლიდან გვიან საღამომდე შრომობდნენ პლანტაციამი. იქვე ისვე-
ნებდნენ, საუზმობდნენ და სადილობდნენ.

ბოლოს გადაბარვაც მოთავდა. ქალებმა შვებით ამოისუნთქეს
და დაწულში გაიმართნენ.

— ერთი მთავარი მუშაობა ჩატარებულა!

მარტის დასაწყისში აიშემ რგოლს აცნობა, რომ მოახერხა 10
ტონა ტორფის შოვნა. ქალები სიხარულით ცას მისწვდნენ. მეორე
დღესვე ტორფი პლანტაციამი მიზიდეს, ხოლო ფართობის ნაწილ-
ში უკვე მოზიდული ტუნჯის ნარჩენები შეიტანეს.

ახლა დარჩა მერე ძნელი სამუშაო—ჩაის გასხვლა-გაფორ-
მება. ქალებმა ისე მაგრად შეუტრეს, რომ 25 მარტს რგოლმა ეს
სამუშაოც დაამთავრა, ხოლო 28 მარტს აზოტის პირველი დოზაც
შეტანილი და ჩათარხნილი იყო.

— ნიადაგი ყელამდე მაძღარია.—თქვა აიშემ.—ამინდი ჩინე-
ბული დადგა. წელს კაი მოსავალი უნდა დარჩეს.

ქალები დაღლილი, მაგრამ დაიმედებული გადავიდნენ პლან-
ტაციიდან.

კოლმეურნეობის კანტორამი ლაპარაკობდნენ, პირველმა
რგოლმა პლანტაციამი დიდი მუშაობა ჩაატარაო. კედლის გაზეთ-
ში უკვე მოეთავსებიათ წერილი პირველი რგოლის შესახებ. გან-
საკუთრებით აღნიშნავდნენ ჩატარებულ მუშაობის მაღალ ხა-
რისხს.

საკოლმეურნეო პარტორგანიზაციის მდივანმა გამგეობასთან
ერთად მოიწვია მთელი კოლმეურნეობის ფართო აქტივი და მოახ-

დინა გამოცდილებას გაზიარება. აიშეს ტამით შეზღუდვები და მრავალი შეკითხვა მისცეს.

მოწინავე მერგოლურმა ილაპარაკა, თუ რა დიდი მნიშვნელობა აქვს ტუჩგოს ნარჩენების გამოყენებას მათს პირობებში, მით უმეტეს, რომ კოლმეურნეობას ორგანული სასუქი ცოტა მოწყობება. შეკითხვებიდან გამოიჩნდა, რომ ზოგიერთისათვის წუნწუბის გამოყენებაც ახალი ღონისძიება იყო.

სახლში მიმავალი კოლმეურნეები აიშეს და მისი რგოლია შესახებ დაპარაკობდნენ.

მარტის დამლევს აიშეს აცნობეს, რომ მონაწილეობა უნდა მიიღოს სოფლის მეურნეობის მოწინავეთა რაიონულ შეკრებაში 10 აპრილს.

მერგოლურს სრულებით არ გაეკვირვებია, რომ მასთან პლანტაციებში მივიდნენ რაიონის მთავარი აგრონომი და კოლმეურნეობის აგრონომი, იგივე პარტორგანიზაციის მდივანი ლევან თხილაიშვილი. ისინი ხშირად არიან აქ. მაგრამ გაუკვირდა, რომ მოწინავეთა შეკრებაზე უნდა წავიდეს. აბა, სადაფრი მოწინავეა ერთი უბრალო მკრეფავი, თუნდაც მერგოლური!

— დაგეხმარებით, სიტყვას მოგამზადებინებთ, — შესთავაზა მთავარმა აგრონომმა.

— რაზე უნდა ვილაპარაკო? — შეეცოხა აიშე.

— შენს გამოცდილებაზე. როგორ მუშაობ...

— აბა ამას რა დახმარება უნდა! შე უფრო არ ვიცი, როგორ ვმუშაობ? — გაიკვირვა აიშემ.

— კიდევ უნდა თქვა რა ვალდებულებებს კისრულობს რგოლი; — დაუმატა თხილაიშვილმა.

— რასაც რგოლი დამბარებს, მეც იმას ვიტყვი, — მოკლედ მოსჭრა აიშემ.

— იმ პარტიის საოლქო კომიტეტისა და რაიონის მუშაკები ექნებიან.

— მერე რა პირველად ხომ არ ვნახულობდი მუცრის მათგან ხომ ხშირად ყოფილა ჩვენს პლანტაციასი, საოლქო კომიტეტის პირველი მდივანიც იყო რამდენჯერაშე, — მიუგო აიშემ აგრონომებსა — ყველასთან მილაპარაკნია, ახლაც ისე ვიტყვი.

ასე თამამად იყო აიშე აგრონომებთან იმ დღეს. მაგრამ რაც უფრო ახლოვდებოდა 10 აპრილი, მეტი აღელვება ეტყობოდა. უფრო ხშირად წამოაგდებდა შეკრების ამბავს და რგოლში ასაღებ ვალდებულებებს იმეორებდა.

ეს დღეც მოვიდა. წინაღმით რგოლს თათბირი ჰქონდა ახალ ვალდებულებათა შესახებ. მერე გვიან დაწვა აიშე, მაგრამ თითქმის სულ არ უძინია. სიტყვებს არჩევდა, აწყობდა, იმეორებდა, მსჯელობდა.

დილით საუზმის დროს, მოვიდნენ მეორე აიშე ჭიჭავაძე, რუქივ მოწყობილი და ულფავე შაქარიშვილი. ისინიც შეკრებაზე მიდიოდნენ.

რაიონულ ცენტრში, შეკრებაზე დიდძალი ხალხი მოსულიყო. ყველა რალაცას ფუსფუსებდა, ემზადებოდა.

— მაინც რა გახდა ეს ჩაის ფოთოლი, მთელ ქვეყანას რომ აქ შეეყრება. თავის — რაღაც ნერვიულად უთბრა ამხანაგებს აიშემ, რომელსაც ამჟამად ეტყობოდა აღელვება.

შეკრება გაიხსნა, მოხსენება დაიწყო. ლაპარაკობდა რაკომის მდივანი.

— აიშე არც ერთ სიტყვას არ ტოვებდა, თავს ძალას ატანდა, რომ ყველა დაემასხვარებინა და ასევე მოხდენილად ეთქვა, როცა მისი ჯერი დადგებოდა...

— სიტყვა ეკუთვნის მოწინავე მერგოლურს ამხანაგ აიშე ჭიჭავაძეს, — გამოაცხადა თავმჯდომარემ და ტაშიც გაისმა.

აიშეს არ ახსოვს, როგორ აეიდა ტრაბუნაზე. ხალხით გაჰყვდილ დარბაზს თვალი მოაელო, ერთი რუქივსა და აიშეს შეხედა და უკვე აღარაფერ ჩანდა, ველარავის ცნობილობდა. დალაგებული სიტყვები გაქრა, ენა დიება, და უაზროდ უცქერდა უამრავ მოჩერებულ თვალს.

— ნუ დღლაუთ, — წამოეშველა თავმჯდომარე. — გვითხარით,

როგორ მუშაობთ, რა ვალდებულება შეგიძლიათ დადებდეთ და რა დახმარება გინდათ...

ეს სიტყვები ძალიან იყო ამუხათვის და სათქმელიც მოაგონდა.

— ჩემს რგოლში ქალები დიდი მონღოებით მუშაობენ, ჩვენ დიდი სტალინის წინაშე პირობას ვდებთ, რომ შარშანდელს გადავაქარბებთ. წელს ჰექტარზე გვემით ვათვალისწინებული ზეთი ათასი კილოგრამის ნაცვლად რვა ათას კილოგრამს მოვკრეფთ.

და აიშე დადუმდა. მგტი სათქმელი ერთი სიტყვაც ვერ მოიფიქრა.

კვლავ ტამბა იფრიალა.

აიშე უკვე ამხანაგებთან იჯდა დარბაზში და თავს თავს ტუქსავდა, რომ იმდენი სათქმელი გამოტოვა.

პირველ მაისს შალ-აბრეშუმებში გამოწყობილი აიშე ვიჭაფიძე ჩაის პლანტაციის მიიხტაროდა. გადაწყვიტა, საზოგადოებრივი დაწესებამდე ენახა ჩაი. მაგრამ მის გავერეუბას საზღვარი არ ჰქონდა, როცა იქ რგოლის წვერები—მეორე აიშე, უღფიე-შეაფანაძე, კაკილო, თუნთულ და რუქიე მოწყობილები დაუხვდა.

— აქ რას აკეთებთ ამ პირველ-მაისს? — მიიქონს საყვედურით შეეკითხა დამხვდურთ შერგოლური და „პირველ მაისს“ ნაზი გაუხვდა.

— თქვენთვის არ არის პირველი მაისი? — თქვენ რაღამ მთხოვეხვანათ? — შეკითხვითვე უპასუხა მეორე აიშემ.

— მე შერგოლური ვარ!

— ჩვენ რგოლის წვერები ვართ! — იმავე ტონით მღუგო რუქიე და სიცილი ატყდა.

გამოირკვა, რომ ყველანი შეუპირებლად და გაუფრთხილებლად მისულიყვენ პლანტაციის, რათა ჩაის მდგომარეობა გაე-

ბოლოს მათ ტაში შემოპკრეს და შარავზისაგან მჭეშტრენ, სადაც აიშე და რგოლის სხვა წვერები გამოჩნდნენ.

— უჰ, რამდენი გეძიეთ. თქვენ კი ყველანი ერთად ყოფილხართ! — მისვლსთანავე უთხრა დედას გულიკომ.

— რა გინდოდა, შვილო?

— იცი, დედა, ზეგ ჩვენ ჩაის საკრეფად უნდა გამოვიდეთ.

— დიახ, დიახ, ზეგ უნდა ვკრიფოთ! — დაუმატა მეორე გულიკომ.

— ვინ გითხრათ? — გაკვირვებით შეეკითხა აიშე.

— ჩვენ ვამბობთ! — დაასწრო გულიკო ჭაფარიძემ.

— მერე, თქვენ რა იცით?

— დღეს დილით ენახეთ, დავათვალე რეთ და ასე შეგაფასეთ: ფოთოლი ძალიან კარგად შემოდის და თრ დღეში უნდა მოიკრიფოს! აგრონომსაც ვთხოვეთ ენახა.

აიშემ ორივე ქალიშვილი გულში ჩაიკრა. ჩაკოცნა, მერე რგოლის სხვა წვერებსაც მოეხვია და აღუღებით თქვა:

— ასეთი მუშაეებით შეიძლება სასწაული მოახდინოთ კაცმა! მაშ, ვკრეფთ, ქალებო!

— ვკრეფთ, ვკრეფთ! — დაუდასტურეს ქალებმა და ტრიბუნისაკენ გაემართნენ.

აიშე გამგებობაში შერჩა ცოტა ხნით, მაგრამ მაინც ადრე მოვიდა პლანტაციამი. ქალები, უკლებლივ ყველანი, ფართობში იყვნენ.

— ადრე ამდგარსა კურდღელსა ვერ დაეწევა მწვევარიო, უთქვამს ხალხს და მართალიცაა, — მოუწონა რგოლს აიშემ სამუშაოდ ადრე გასვლა.

— თუმცა აგრონომი იყო, პლანტაცია საკრეფად შეაფასა, მა-

გრამ უშენოდ მაინც არ დაეიწყეთ,—უთხრა რუქიემ მისალმების შემდეგ,—ისე კი ყველაფერი მზად გეაქვს.

მართლაც ყველაფერი მზად იყო: კალათები, გოდრები, ყუთები... მწკრივებიც გაენაწილებინათ.

— აბა, როგორ გაანაწილეთ? — შეეკითხა შერგოლური.

— ჩვეულებრივად, ერთი ღდის საკრედი მწკრივები ერთად გამოეცხადეთ თვითველს. ერთ მწკრივს გაიტანს და იქვე შიადგება მეორეს, რომ დრო არ დაჰკარგოს,—თქვა მეორე აიშემ და გამოყოფილი უბნები დაანახა.

— კარგია, წელს ასე იყოს...

— აბა გაისად უნდა მოხდეს ნაკვეთების გაპიროვნება მთელი წლით. ასეთი მითითებაა მოცემული ცენტრალური კომიტეტის თებერვლის პლენუმის დადგენილებაში,—თქვა რუქიემ.

— ყოჩაღ, ჩემო კომკაეშირელო სტახანოველო! — შეაქო აიშემ რუქიე და ახლა რგოდს მიუბრუნდა:

— კრეფის წესები იცით? გახსოვთ?

— ეიცით, გვახსოვს,—უპასუხეს ქალებმა.

— ახლა მთავარია დროული და სწორი კრეფა. — განაგრძო შერგოლურმა.—დაგვიანებული კრეფა ამცირებს მოსავალს, იუარესებს ფოთლის ხარისხს, ამიტომ განუწყვეტლად უნდა ვკრიფოთ. ბუჩქს არ უნდა მოვშორდეთ. ნადრევი კრეფა ამცირებს ფოთლის მოსავალს და ძლიერ ასუსტებს ჩაის ბუჩქს... გახსოვდეთ, სასუფთავე პირველი საქმეა. ხელი სუფთად იქონიეთ, კალათს და სხვა ტერკელს არავითარი სუნი არ უნდა ჰქონდეს. ჩაი მაშინაა კარგი, როცა მას მხოლოდ ჩაის სურნელება აქვს. კალათს ძალიან ნუ დატენით. გაცლას და ფოთლის ჩაბარებას ნუ დააგვიანებთ... რაც აქამდე ვიმუშავეთ — ვბარეთ, ვთოხნეთ, თუ სასუქი ვაძლიეთ—ეს ყველაფერი ფოთლისათვის იყო საჭირო. ფოთალი, როგორც ხედავთ, უხვად მოვიდა. ახლა კრეფა უნდა მხოლოდ... დაეიწყოს, ამხანაგებო!

ქალები თითქოს ნიშანს უცდიდნენ, ხელი დასტაცეს კალათებს და მიჩნეულ მწკრივებს დაადგნენ.

გულიყო ჭიჭივამე რგოლის წევრთა მიერ მოკრეფილ ჩაის ფოთოლს სწონიდა, რვეულში ინიშნავდა და მზოდავს აბარებდა.

სალამოს გამოირკვა, რომ ორმოც კილოგრამზე ნაკლები არც ერთს არ მოუკრეფია, ხალა მერგოლურს 70 კილოგრამამდეც მიუღწეოდა.

ყველაზე ნაკლები აღნოაჩნდა პატარა გულიცოს.

— ხვალ სხვამ წონოს ჩაი, — თქვა მან, — ბევრი დრო მიაქვს. მე ჩამორჩენა არ მიყვარს და არც მინდა.

— შეგეცვლებით, შევილო, შეგეცვლებით, — ანუგეშა დედამ და შინისაგან წამოუძღვა დაღლილ ქალებს.

მეორე დღეს ქალები კიდევ უფრო ადრე ჩავიდნენ პლანტაციამო, აიშემ, რუქიემ და მეორე აიშემ ოთხმოც-ოთხმოცი კილოგრამი ჩაის ფოთოლი მოკრიფეს. სხვებსაც დიდი წარმატებები ჰქონდათ.

10 მაისს უკვე სავლელ გაზეთში წერდნენ, რომ აიშეს რგოლი კრეფაშიც მოწინავეა, რომ მის ფართობზე თანდათან უფრო ძლიერდება ვეგეტაცია, რაც გულმოდგინე წინასწარი მუშაობის შედეგიათ.

წერილში მთავარი ყურადღება ეთმობოდა განუწყვეტელ კრეფას. დღე არ გაევა, რომ რგოლმა ყველა ბუჩქი არ მოიაროს და შემოსული ფოთოლი არ მოკრიფოსო.

16 მაისს წვიმა მოვიდა. ქალებმა ისარგებლეს ხელსაყრელ ამინდით და აზოტის შემდგომი დოზა შეიტანეს პლანტაციამო.

— ნაწვიმარზე სასუქი კარგად გაიხსნება და ჩაის ბუჩქს წამალივით წაადგება, — ამბობდა გამოცდილი მერგოლური.

მართლაც, ჩაის ბუჩქზე თითქოს თვალდათვალ იზრდებოდა ყლორტები და საკრეფი ხდებოდა.

აიშემ ბუჩქზე სალამოს განგებ დანიშნა შემოუსვლელი დუყი და დილით ჩახა, რომ იგი უკვე მოსაკრეფი იყო.

აქედან დაასვენა და ქალებსაც უთხრა, რომ სწორია — ბუჩქს ყოველდღე უნდა ჩამოვლა და კრეფათ.

27 მაისს რგოლმა დამატებით წუნწუხით მორწყვა პლანტაცია. ეს მორწყვა უფრო იმით იყო გამოწვეული, რომ მაგარი სიცხეები დაიწყო, გაწვიმებას კი არ აბარებდა.

წინწინა სული მოათქმევინა ჩაის ბუჩქებს. თვის ბოლოა გამოირკვეა, რომ რგოლმა 4.859 კილოგრამი ჩაის ფოთოლი მოკრიფა. აქედან მერგოლურს პირადად 1.520 კილოგრამი ჩაის ფოთოლი მოუტრეფია.

— ქარი აქვს ხელში ამ ქალს!—ამბობდნენ რგოლის წევრები...

მაგრამ გვალვა ევლავ გრძელდებოდა, ჩაის მოსავალს ემტყრებოდა.

ივნიას პირველ დღეებში პლანტაციას ამკარად დაეტყო, რომ გვალვა აწუხებდა შემდგომი ვეგეტაციის დუყები ნელა იზრდებოდა, შუადღისას კი ღრებოდა სიციხისაგან.

რგოლის წევრები საგონებელში ჩაეარდნენ. აიშემ მოიწყინა.

— სანამდე ვუცადოთ წვიმას! მოერწყათ, ქალებო! — თქვა მეორე აიშემ.

— ჩინებული აზრია!—უპასუხა რუქიემ,—ჭურჭელი მოვიტანოთ. წყალი აქვეა.

კაკილო მოწყობილი ღელეზე გაიქცა და უმაღლე მოწყვნილი დაბრუნდა.

— წყალი ძლიერ ცოტაა. გვალვას ამოუშრია,—ნადვლიანად თქვა მან.

ამ დროს კოლმეურნეობის თავმჯდომარე და ბრიგადირი გამოჩნდნენ.

— თქვენს პლანტაციასაც გაჭირვებია.—თავი გადააქნია თავმჯდომარემ.

— რას ამირებთ, აიშემ?—შეეკითხა ბრიგადირი.

აიშე თითქოს ამ შეკითხვამ გამოაფხიზლა. მან ქალებს ანიშნა გაყოლოდნენ და ღელისაკენ გაემურა.

ქალებმა ქეებითა და ტალახით შეაგუბეს წყალი. კალაპოტი გაუფართოვეს და ცოტა ხანს უყურეს. წყალი გროვდებოდა.

— თქვენ კარგად უყურეთ, წყალი არ გაგეპაროთ. მე შლანგს ვიშოვნის.—დაუბარა ქალებს აიშემ და ფაბრიკისაკენ გასწია.

— შლანგი ყველგან რას მისწვდება!—თქვა რუქიე მოწყობილში, ორი ქალი იქვე დატოვა, თვითონ კი, დანარჩენებთან ერთად, ჭურჭლის მოსატანად წავიდა.

— აიშე არ დაიკარგება!—ლიმილით თქვა ბრიგადირმა.

თავმჯდომარემ და ბრიგადირმა კმაყოფილებით შეხედეს ერთმანეთს და სხვა რგოლისაკენ გასწიეს...

აიშე რამდენიმე წუთში გაჩნდა ფაბრიკასთან, სასწრაფოდ შევიდა დირექტორთან, მოკლედ აუხსნა თავისი გაკვირება და სათხოვარი.

- ეს როგორ შეიძლება!—გაიკვირვა დირექტორმა.
- აჲ რაა შეუძლებელი!—კიდევ უფრო გაიკვირვა აიშემ.
- კაი და, ხანძარი გაჩნდა ფაბრიკაში, მაშინ შენთან წამოვიდეთ ხელსაწყოებისათვის?
- ჩემო ძმაო, ხანძარი უკვე გაჩენილია და ისაა! როგორ გგონიათ, პლანტაციის ხანძარი იგივე ფაბრიკის ხანძარი არაა?!—არ ცხრებოდა მერგოლური.

— აიშე, დაიჯერე, რომ უფლება არა გვაქვს, სახანძრო ხელსაწყოები სხვას მივცეთ.

— როგორ! ჩვენ სხვა ვართ? ჩაი თუ არ იქნება, მაშინ ფაბრიკა რაღა საჭიროა! ჩაი თუ დაიწვა, მაშინ ფაბრიკაც დამწვარი არაა?!

აიშე ისე იყო აღელვებული და თან ისე დამაჯერებლად ლაპარაკობდა, რომ დირექტორი პასუხას მიცემასაც ვერ ახერხებდა, მაგრამ აჲ მეხანძრე წამოეშველა:

- ტყუილად დავობთ!.. იმას რატომ არ ფიქრობთ, რომ შლანგი იქ არ გამოდგება!
- ვითომ რატომ? თქვენზე ნაკლებად მოიხმართ!
- რა თქმა უნდა, ჩვენზე ნაკლებად მოიხმართ... ამასთან ისიც კი არ იცით, რომ მარტო შლანგი არ გამოდგება და მთელი მოწყობილობა — აბარატი რომ წაიღოთ, წყალიც არ იქმარებს, სხვა რომ არაფერი ეთქვათ...

— ეს რაღა გამოიგონეთ? არა, თქვენ მოგვეცით და დანარჩენი ჩვენ ვიცით.—უკვე დაეშვებით თქვა მერგოლურმა.

მაშინ მეხანძრემ უსიტყვოდ მიიწვია აიშე სახანძრო ხელსაწყოებთან, გულდასმით დაათვალიერებინა, აუხსნა და დაარწმუნა, რომ ხელსაწყოს ვერ გამოიყენებდა, თუნდაც თხოვების უფლება ჰქონოდათ.

აიშე მოეშვა, დამარცხება იგრძნო და ოფლი მორიქურა სახეზე.

— აბა, რით ვეშველო ჩაის? — თითქოს თავს დასვეს მან.

— სათადარიგო ჭურჭელს გათხოვებთ. — თანაგრძნობით უთხრა მეხანძრემ.

— მუშახელსაც დაგანმართ, თუ გჭირდებათ, — დაუმატა დირექტორმა.

— მუშახელი გვეყოფა. — დაფიქრდა მერგოლურმა. — არა, ჭურჭელსაც ვიშვივით. — სწრაფად თქვა და გაწბილებული, ჩქარი ნაბიჯით გაბრუნდა უკან.

ქალებს უკვე მოერწყათ პლანტაციის დიდი ნაწილი.

აიშემ რგოლის წვერებს უამბო შლანგის ამბავი და ბევრი აცინა ქალები.

სოცლისა და მუშაობაში დღევ მიიწურა, მაგრამ მუშაობა კიდევ უფრო ძლიერდებოდა. ქალებს ახარებდათ მორწყვის შედეგად გამოცოცხლებული ბუჩქები...

გვიან საღამოს პლანტაციის მორწყვა დამთავრდა. ჩაი უკვე ცოცხლად გამოიყურებოდა მორწყვისა და საღამოთი აგრილების გამო.

იმავე დღეს მთელ კოლმეურნეობას მოედო აიშემ რგოლის ამბავი. უკვე სხვა რგოლებსა და ბრიგადებშიც დარწყვს ფიქრი საგუბრის შექმნასა და პლანტაციის მორწყვაზე.

რგოლის წვერები ისე წაახალისა ამ გამარჯვებამ, რომ დასვენება აღარაღის ახსოვდა.

10 ივნისს შეიტანეს აზოტის მორიგი დოზა. 15 ივნისს — წენწები. ჩაის ფოთოლი უხვად შემოდინდა, მხოლოდ კრეფა იყო საქირო.

ივნისის შედეგები ჩინებული იყო: რგოლს მოეკრიფა 4.716 კილოგრამი ფოთოლი, ხოლო პირადად მერგოლურს — 1.075 კილოგრამი.

17 ივლისს დამატებით შეიტანეს აზოტი და ამით დაამთავრეს სასუქის მიცემა. ფოთოლი კი მოდიოდა და მოდიოდა.

ივლისის დალევას ზეიმით შეხვდნენ ქალები. რგოლს უკვე მოკრეფილი ჰქონდა 13.097 კილოგრამი ფოთოლი. წლიური გეგმა კი 10 ათას კილოგრამს ითვალისწინებდა. ქალები ამ გამარჯვებას ერთმანეთს ულოცავდნენ.

— ამან მხოლოდ უნდა წაგვახალისოს ახალი მუშაობისათ-

ვის—გააფრთხილა რგოლი აიშემ,—თვითგმაცოფილებსა და სხვათა
ეს—გეგმა შესრულდა. ახლა ბელადისათვის მიცემული სიტყვის
შესრულება გემართებს. ბელადისათვის მიცემული სიტყვა, რომ
კანონია! იგი სასახლეოდ უნდა შეეასრულოთ!

— ახალი ენერგიით, ახალი შეტყევა!—ლოზუნგივით წამოიძა-
ხა რუქიე მოწყობილმა და ქალები კვლავ პლანტაციას შეესვივნენ.
სამმა გათოხნამ სავსებით გასწმინდა პლანტაცია ბალახისა-
გან. მეოთხედ მხოლოდ იმისათვის გათოხნეს, რომ ნიადაგი ფხვიერ
სდგამარეობაში ყოფილიყო.

— ახლა კრეფა, ქალებო!—თქვა აიშემ, — სასუქის შეტანა
დამთავრებელია. გათოხნა საჭირო აღარაა, წლიური გეგმაც შეს-
რულებულია!

შეღვათმიცემულმა ქალებმა სიამოვნება იგრძნეს და გაიხა-
რეს. კრეფას აუვიდოდა რგოლი, როგორი დაღლილიც არ უნდა
ყოფილიყო.

მაგრამ დახე უბედურებას! გათოხნის შემდეგ იმავე ღამით
დაიწყო და ორ დღეს ზედიზედ იწვიმა.

— ჩაის კი არა და მე შაწვიმს ზურგზე! — ამბობდა რუქიე
მოწყობილი. ის მართალი იყო: ახლადგაფხვიერებულ მიწას ეს მა-
გარი წვიმა დატკეპნიდა, ქერქს გაუჩენდა. ასეთ ნიადაგში ფესვებს
უჭირს საყვების შოვნა, ქერქი ხელს უშლის ტენიანობის დაცვას,
არღვევს ჰაერის რეჟიმს.

მოწინავე მეჩაიე გაუფხვიერებლად ნიადაგს არასოდეს და-
ტოვებს.

და როცა გამოიდარა, რგოლმა დაიწყო მეხუთედ თოხნა...
ავვისტრში ჩაი რაოდენობით ნაკლებია, მაგრამ ხარისხით მა-
ღალი. ბეჯითი მკრეფავი ამიტომ ვრთ ფოთოლსაც არ დაკარგავს
ამ დროს.

აიშეს რგოლი დღეში ორჯერაც კი ჩამოჯვლიდა ბუჩქებს,
რომ არ დაეშვა ფოთლის გადაუხეშება. ასეთივე გულმოადგილე-
ბით და მონდობებით კრეფდა რგოლი სექტემბერშიაც. ამ თვეში,
ჩვეულებრივად, ფოთლის რაოდენობა ნაკლებია და ამიტომ მკრე-
ფავს აღარ უჭირს. მართალია, უხვად კრეფასმეჩვეულს არ ესია-
მონებდა, როცა 100-120 კილოგრამის ნაცვლად 20-30 კილოგრამს

ვერ გადააცილებს; მაგრამ იგი მაინც გულდასმით ეძებდა და კრეფს ხაზ ფოთოლს.

10 სექტემბერი რგოლის საზეიმო დღე იყო. ბელადისათვის მიცემული პირობა—ჰექტარზე 8 ტონა ფოთლოს მოკრეფა—უკვე განაღდებული იყო. ერთმანეთს ულოცავდნენ. გაზეთები ქებით ინსენიებდა მათ.

მიიწურა სექტემბერი. კრეფამ იკლო. უკვე გადაჭარბებით იყო შესრულებული ნაკისრი ვალდებულება. მაგრამ ოქტომბერშიც არ შეწყვეტილა კრეფა. სანამ უკანასკნელი შესაძლებლობა არსებობდა. ჩაის მეტი მოსავალი ხომ არ აწუენს ჩვენს ქვეყანას! ოქტომბერი მიიწურა, ჩაის კრეფაც დამთავრდა.

რგოლმა ყოველდღიური და ყოველთვიური აღრიცხვიდან რცოდა თავისი წარმატებები, მაგრამ მაინც ყველას აინტერესებდა უკანასკნელი, საბოლოო შედეგები.

საქვეყნოდ გამოაკრეფენ შეჯამებულ ციფრს და მერე საეჭვო აღარაფერი იქნება. ნაჯახითაც ვერ ამოჭრი, როგორც იტყვიან.

და აი, ოქტომბრის ბოლოს კოლმეურნეობის კანტორაში გამოაკრეს წლიური მუშაობის საბოლოო შედეგები.

კანტორის მუშაეები ტაშით შეხვდნენ ქალების გამოჩენას კანტორაში. ისინიც ქალებთან ერთად ინტერესით ათვლიერებდნენ ციფრებს:

აიშეს რგოლს ორ ჰექტარზე გეგმით გათვალისწინებული 10 ათასი კილოგრამის ნაცვლად მოუკრეფია 18,332 კილოგრამი ჩაის მწვანე ფოთოლი, მათ შორის პირადად მერგოლურს აიშე ჯიჯავაძეს—6,972 კილოგრამი. ამრიგად, რგოლს 9,166 კილოგრამი ჩაის მწვანე ფოთოლი მიუღია ორი ჰექტარი პლანტაციის თითოეულ ჰექტარზე!

ქალების სიხარულს საზღვარი არ ჰქონდა.

* * *

დილით აიშე ჩვეულებრივზე ადრე ადგა.

გარეთ სადღაც, გაუბედავად, გაზაფხულის სურნელებაც კი ტრიალებდა ჰაერში, მაგრამ თებერვლის მუქარას ზამთრის სუსხი საბოლოოდ მაინც ვერ გაეტეხა. გაბუნებული, მუჭი-მოყვითალო თოვლი კიდევ მოჩანდა ღრანტეებში.

რთახშიც საკმაოდ ციოდა. შავრამ აღელვებულად აღიძრა და აკრული აიშე სიცივეს არ გრძობდა. იგი ტყმარის სიზმრის გავლენის ქვეშ იყო, ნერვულად აღაგებდა ოთახს და თავისთვის ჩურჩულებდა:

— ენაცვალე იმას!.. ჩემს რამიზასთან ვიყავი. ვებგვოდი, ვეაღერებოდი... არა, ეს სიზმარი კი არა, ცხადი იყო...

აიშე მივიდა წინა კუთხეში, შვილის სურათთან, და განავრძოა:

— ახლაც თვალწინ მიდგას ყველაფერი. აი, იქ იდგა, ელემტროგაყვანილობას ათვალეერებდა... ისევე არ მძინებია, როგორც ახლა არ მძინავს...

ერთხანს იყუჩა ღეღამ, მერე სურათს დააკვირდა და თითქოს მის გასაგონად თქვა:

— შეხს დედას რა დააძინებს, შვილო! მართალი უთქვამს ხალხს: „მკედარი შვილის დედას სძინავს, დაკარგულის დედას არა“.

და აიშემ იგრძნო, რომ რაღაც ერთხადაიმავე დროს მოაწვა თვალეებშიც და ყელშიც...

ოჯახის რძალს ნაზიკოს უკვე ცეცხლი დაენთო ბუხარში, იგი ერთხანს უსიტყვოდ იდგა, რომ დედამთილის მკუდროება არ დაერღვია. ბოლოს მანაც სისველე იგრძნო ლოყაზე და უხმოდ გავიდა სამზად სახლში, რომ ოჯახის საქმეებში ჩაეკლა მოწოდოლი ნაღველი...

უცხო მანქანის სიგნალზე სწრაფად წამოდგა ხუსეინ ჩიჯავაძე, მანქანა ხახლის წინ გაჩერდა. მალე ფეხის ხმაც მოისმა.

— მასპინძლები სახლში ხართ?

და ამ სიტყვებს რაიკომის თანამშრომელიც ამოჰყვა აივანზე.

— მობრძანდით! — გვერდის ოთახიდან გაეხმინა ხუსეინი სტუმარს და შეეგება. მან მოსული იცნო, მიესალმა და საერთო ოთახში შეუძღვა.

აიშეს საღამიც დაავიწყა ასე ადრე მოსული სტუმრის გაბრწყინებულმა სახემ.

— კაი ამბავი მოგიტანეთ! — თქვა სტუმარმა და ჩიხეში დაიწყო რაღაცის ძებნა.

— კაი ამბავი...— უაზროდ გაიმეორა დედამ **მეცხრე** მოგვეკეთა. მან შევითხვაც ვერ მოახერხა და გაფითრებული იდგა.

— შერე რატომ არ იტყვი, კაცო? — შევითხა არანაკლებ გაფითრებული და აღელვებული ხუსეინი, — აღონდ მართლა კაი ამბავი მოგვიტანეთ და სამახარობლო ჩვენზე იყოს!

ეს „სამახარობლო“ ისე იყო ნათქვამი, რომ სტუმარს ენა დაემა. მან წამსვე მოიხაზრა, რომ მშობლები ფრონტზე დაკარგული შვილის ამბავს მოელიან ახლა ამ კაცისაგან, მას კი სულ სხვა ამბავი აქვს სათქმელი. უხერხულობა იგრძნო, დადუმდა, წელანდელი დიმილი თითქოს შეაცივდა უკვე გაფითრებულ სახეზე.

— რამაზის ამბავი კი არ გეგონოთ! — ძლავს წარმოთქვა მან ბოლოს დამნაშავეის კლოთი, — მაგასაც მალე მოგატანთ, ალბათ!

გარისდებული ცალი და ქმარი შეიშმუშნენ, მოეშენენ.

აიშემ ოფლი იგრძნო სახეზე და ორივე ხელით მოიწმინდა.

— აბა სხვა რა უნდა ახაროთ ჩემს ოჯახს? — თქვა მოგვიანებით ხუსეინმა და სმენად იქცა.

— მართო თქვენი ოჯახის კი არა, მთელი თქვენი კოლექტივის სიხარულია, ხუსიკაე! ჩვენი სიხარულიც! — და ამ სიტყვებზე უკვე გამხიარულებულმა სტუმარმა ჯიბიდან ამოღებულ საოლქო გაზეთი მიაწოდა ხუსეინს და დაუმატა.

— წაიკითხეთ: აიშეს სოციალისტური შრომის გმირის წოდება მიანიჭეს!

აიშე გამოერჯვა, ქმარა ხელიდან ქალღიმი გამოსტაცა და გულში ჩაიკრა.

* * *

შემდეგი წლის აპრილი კიდევ უფრო ღამაზი იყო ხტუტბანში. პლანტაციებში გამოსულიყო მთელი მუშახელი. ვინ ჩაის გასხვლა-გაფორმებაზე მეშაობდა, ვის სასუქი შეჰქონდა და ვინ ისე ათვალისწინებდა ახალგავერტულ ბუჩქებს.

აიშე ჯიჯავაძე და მისი ქალიშვილი გულიყო შეაგულ პლანტაციაში იდგნენ და რაღაცაზე საუბრობდნენ, თემშარის ახლოს, რუსეთ-თურქეთის ომის მსხვერპლ მეთაართა ძეგლთან იდგა გაკრიალებული, მზის სხივებზე მოლიპლივე ავტომანქანა „ბობედა“.

მე წორიდანვე ვიცანი დედა-შვილი. მათ უფრო გვიან შემნიშნეს, საუბარა შეწყვიტეს და ჩემკენ გამოეშურნენ.

— არ გამიხარდა, არა!—დაიწყო აიშემ საყვედურს: კილო-
თი,—დაგერყვით ქობულეთიდან, მანქანას გამოგზავნიდით.

— მართლაც!—ჩაილაპარაკა გულიკომ.

ახლა გულიკოსაც ოქროს ვირსკვლავი უშვებებდა მკერდს.
იგი დედას სიარულში ოდნავ ჩამორჩებოდა და თითქოს მორცხ-
ვობდა კიდევაც.

— გილოცავთ, გულიკო, უმაღლეს ჭილდოს!—უუთხარი და
მაგრად ჩამოვართვი ხელი.

— გამდლობთ.—მაშინვე მომაგება სახეწამოგზნებულმა წა-
ლიშვილმა.

— ყოჩაღ, გულიკო, მახარებს შენი წარმატება! წელს, აღ-
ბათ, მეტ მოსავალს მიიღებ.

— უთუოდ მეტი მოსავალი უნდა მივიღო.—მტკიცედ თქვა
გულიკომ.

— წამაჯობა შეიღმა, წამაჯობა.—ხუმრობით ჩაუბრთო აიშემ.

— მე 757 შრომადღე გამოვიმუშავე, მაგან კი—806. ახლა მეშინია
პირაქეთ არ დამიწყოს სწავლება!—და გაიცინა.

— 806 შრომადღე! ეს მთელი სიმდიდრეა! თქვენს კოლმეურ-
ნობაში ფულად 22 მანეთზე მეტი გაუციათ თვითველ შრომა-
დღეზე. ამას მიუმატე საკარმიდამო ნაკვეთის შემოსავალი და...—
დავიწყე ანგარიში.

— ეს მართო გულიკო. მაგრამ მთელი ოჯახი ხომ ვმუშაობ-
დით! მიუმატეთ ჩვენი შრომადღეებიც.

— მართლა, რამდენი მიიღო სულ ოჯახმა?

— ჩვენმა ოჯახმა 2.662 შრომადღეზე მიიღო 56.252 მანეთი,
საკარმიდამო ნაკვეთიდან კი, სულ ცოტა—30 ათასი. სულ 80-დან
90 ათას მანეთამდე აღწევს...

— ბარაქალა!

— ეს მართო ფულად მივიღეთ. ამასთან ნატურით კი,
მართო ხორბალი, 6.854 კილოგრამი—თითქმის 7 ტონა—გვერგო.

— ეს სარჩოდ 2-3 ოჯახს ეყოფა. ამდენი შემოსავალი, აღბათ,
თურქეთის მთელ ვილაიეთს არ ექნება.

— შაროალს ბრძანებთ.— გმირმა დედამ გმირმა შაროალს შეხვდა, მერე პლანტაციას მოავლო თვალი და ბოლოს მხერა დაბლა, პლანტაციასთან მდგომ პრიალა მანქანაზე შეაჩერა.

— პო და „პობელაც“ შევიძინეთ. ახლა უფრო ნაკლები დრო გვეხარჯება მისვლა-მოსვლაზე.— თქვა აიშემ და გულუკოს მიუბრუნდა, — ახლა სახლში წავიდეთ. თქვენც ჩვენი სტუმარი ხართ დღეს, წამობრძანდით!

ვიფიქრე, ჩემი ხათრისათვის ტოვებენ სამუშაოს-მეთქი, და უხერხულობა ვიგრძენი.

— თქვენ ჩემმა მოსვლამ ხელი არ შეგაშალოთ. დარბით და იმუშავეთ.

— არა, ბატონო, სამუშაო რომ გვექონდეს, ვერ მივატოვებთ, თუმცა სტუმრისა, საერთოდ, დიდი ხათრი და მორიდება გვაქვს, — დამაჯერებლად მითხრა აიშემ.

მალე „პობელა“ მიგვაქროლებდა ხეცუბნის თემშარაზე.

სალამომდე კარმიდამო დავიარეთ და მისი სანაბლობით დავტკბით.

სამზარეულოში ფუსფუსი იყო. ეახშამს ამზადებდნენ; გულუკოს გამირობის აღსანიშნავი წვეულება ჰქონდათ.

სალამოს ათი საათისათვის სტუმრებმა აწყვეს მოსვლა. აიშეს დეპუტაციებიცა თავისი რგოლის წევრები, მეშვიდე ბრიგადის ბრიგადირი და ყველა მერგოლური. მეზობელი ოთახიდან იფეშების, კოვზებისა და დანა-ჩანგლის ჩხრიალი მოისმოდა.

სრულ 10 საათზე გაიღო სასტუმრო ოთახის კარი და ეახშამად მიგვიწვიეს. სუფრას „ჩიტის რძეც“ არ აკლდა, როგორც იტყვიან. ყველამ დაიკავა ადგილი.

— მიირთვიეთ, მიირთვიეთ, ამის მეტი არაფერი გვაქვს, — თითქოს ბოდვისით ებატივებოდნენ დიასახლისები სტუმრებს.

— ანხანაგებო, ნეზომლეზო და მოკეთებო! — ფხზე წამოდგა ხუსკინ ჭიჯავაძე. — მე, რა თქმა უნდა, თქვენი ნებართვით, თამადობას ვერავის დავუთმობ. მასპინძელი ვარ, ოჯახის უფროსი, მამასახლისი.

— კარგია, კარგია!— გაისმა შეძახილები. ხუსეინი უკვე საუბარზე მოზრდილი ჭიქა ეკავა, ფეხზე იდგა და სიჩუმეს ელოდებოდა.

— ამხანაგებო!— დაიწყო მინ და ლალისფერი ჭიქა მალღას ასწია.

სტუმრები სმენად იქცნენ.

— მე დღეს ბედნიერი კაცი ვარ, ბედნიერი ოჯახის პატრონი. სავსეა დოვლათით ოჯახი და სავსეა გრძნობით ეს გული... რა ვიყავი და რა ვარ!.. ამხანაგებო, არის კაცი, რომელმაც ეს ბედნიერება მოგვიბოვია, სიცოცხლე მოგვანიჭა და შეგვაცვარა. მე მინდა იმ დიდი ადამიანის, დიდი ბელადის, ჩვენი საყვარელი მამის დიდი სტალინის სადღეგრძელო დავლით!

და ფეხზე აშდგარმა მაგიდის წვერებმა სავსე ჭიქით ხელში ერთხმად გაიმეორეს:

— დიდხანს იცოცხლოს ბელადმა!

სანამ ჭიქებს დაცლიდნენ, მრავალყამიერს ავუგუნებდა მთელი დარბაზი.

სიმღერას სიტყვები მოჰყვა, სიტყვებს კვლავ სიმღერა და ციკვა... და თამადამ შორივი სადღეგრძელო დაიწყო.

— ეს ჩვენი საკოლმეურნეო წყობილების, ჩვენი ბედნიერი და სამური ცხოვრების სადღეგრძელო იყოს!

მოწონების ნიშნად სტუმრებმა ტაში დაუქრეს.

თამადა კვლავ წამოიღა.

— ჩვეულებრივ გარემოებაში შემდეგი სადღეგრძელო დიახანლისისა უნდა იყოს. ასეთია ჩვენი, ქართული წესი. მაგრამ აქ სულ სხვა ამბავია.— დაიწყო ხუსეინმა, ცოტა ხანს იყუჩა და მერე განაგრძო, — ოჯახს ერთი წვერი აკლია, ჩემი უფროსი ვაჟი, ჩემი რამიზი...

სტუმრებმა ერთმანეთს გადახედეს. ნაზიკომ ჩუმად, რომ ცხვირსახოცის ამოღებას ეკვი არ გამოეწვია, ხელის ზურგი მოისვა თვალებზე და ისე მოიწყვიტა წყვილი ცრემლი. აიშემ თავი ჩაბკიდა, თითქოს რაღაცას ეძებდა იატაკზე.

— არა, მოსაწყენად და შესაწუხებლად არ ეამბობ ამ სად-

ღვარძელის. მე მინდა ვთქვა, რომ იგი ბიჭი, რომელიც ჩაი-
ხალა და ჩვენთან არის. ასე მგონია, რომ მან დიდი გმირობა ჩაი-
დინა იმ დიდ ომში, სამამულო ომში... მე ასე წარმომიდგენია, რომ
იგი ახლაც დგას ჩვენი სამშობლოს საზღვარზე და მტერს არ უშ-
ვებს აქეთ. ამიტომ მის ცოცხლად ვთვლი და ცოცხლად ვადლე-
ვგრძელებ...

გულაჩუყებულმა სტუმრებმა მოკრძალებით დალიეს ეს სად-
ღვარძელო. რამდენიმე წამს დუმილი გამეფდა. მერე ახალგაზრ-
დებმა რამიზას საყვარელი სიმღერა დააგუგუნეს და სუფრას
აკვავ დაუბრუნდა მხიარულება.

მეგობარები და მეჩონგურები ერთმანეთს ცვლიდნენ, ერთ-
მანეთს ეჯიბრებოდნენ.

— მართალია, დღევანდელი სუფრის მიზეზი გულიყო, ეს
მას დიდ უფლებას ანიჭებს, — თქვა თამაძამ, — მაგრამ თავს ნების
ვაძლევ ჩერ მაინც აიშე ვადღევგრძელო. იგი ოჯახის დიასახლისია,
ჩვენი ოჯახის და ჩვენი კოლმეურნეობის პირველი გმირია. მან
გამოიზარდა გულიყო, როგორც შვილი და როგორც გმირი. იგი
ასევე ზრდის დანარჩენ შვილებსაც და სხვებსაც.

ერიაშული ატყდა. აიშეს მღელვარება ეტუობოდა. იგი
წამოდგა, მაგრამ თითქოს არც თამაძის ესმოდა რამე და არც
სხვისი. და როცა ხუსეინს ია-ის იყო უნდა დაეწყო ღების და-
ღევა, ცოლმა შეაჩერა:

— არა, ჩვე არ დალო, ხუსეინ!

სიხუტე ჩამოვარდა. ყველამ აიშეს შეხედა.

— რა მოგივიდა, აიშე? — შეწუხდა ხუსეინი, მაგრამ ჭიქა მა-
ინც ხელში ეჭირა და მზად იყო დაეცალა.

— მე ერთი სიტყვა უნდა მათქმევინო... სიტყვა, რომელიც
ღოღიხანია უნდა შეთქვა.

— თქვი! — მოკლედ უთხრა თამაძამ.

— მე ქართველი ქალი ვარ... ჩვენ სანახი წლის მანძილზე ჩა-
დრიით გვატარეს თურქმა ხოჯებმა, ნოლებმა, აღებმა და ბეგებმა.
რამდენი ბრძოლა იყო ჩვენს გასათავისუფლებლად! ჩვენი რგო-

ლის ნაკვეთთან რომ ძეგლია, ხომ ყველას განახავთ? აი იქაც მარხია, სამო საფლავში, ამ ბრაილეზში დადებული მეომრებია... მერე ჩვენ გავერთიანდით ჩვენს საშობლო საქართველოში.

— უფრო მოკლედ, აიშე.— ხმადაბლა შენიშნა თამადა.

— უფრო მოკლედ ვერ ვიტყვია... ჰო, ინას ვამბობდი... გავერთიანდით, გადავაგდეთ თურქული მონობის უღელი... მერე რევოლუცია იყო. სინათლე ჩვენშიც მოვიდა და დამიანური ცხოვრება დაიწყო. მალე ოცდაათი წელი იქნება, რაც ასე ვართ და...

აიშემ სუფრის წევრებს გადახედა, ღრმად ამოისუნთქა და ნელა, გრძლად წარმოთქვა:

— ახლაც აიშე მქვია!

— მერე რა, რომ აიშე გქვია?— სიჩუმე დაარღვია ხუსეინმა.

— ის, რომ შენც კვლავ ხუსეინი გქვია!— უბასუხა აიშემ.

— მაგით რა გინდა თქვა, დედა?— გაკვირვებით მივიდა ახლოს გულიყო და დედას შეაჩერდა.

— ის მინდა, ჩემო შვილო, რომ არც აიშე, არც ხუსეინი ქართული სახელები არაა. სირცხვილია, კვლავ ის სახელები ვატაროთ, რომლებიც მუდამ ჩადრს, თურქულ მათრახს და სიბნელეს მოგვაგონებენ... ო, წყვეთიმეც იყოს... მე მინდა თამადამ აიშე ჯიჯავაძის ნაცვლად ასმათ ჯიჯავაძე აღდგერძელოს!

უფრწამლებმა ტაშმა იგრაილა. შემდეგ თვითიუღმა აღდგერძელა ასმათი, ხოლო ქალები დღევგრძელობასთან ერთად კოცნიდნენ კიდევაც და ახალ სახელს ულოცავდნენ.

— მე რაღას ნეტყვი, აიშე?— გამომწვევად ჰკითხა ხუსეინმა, როცა სადღევგრძელო მოთავედა და ყველანი დაღუძნდნენ.

— შენ თვითონ კარგად იცი, — კვლავ წამოიღგა აიშე, — რომ „ხუსეინი“ არ შეიძლება თამადა იყოს. თურქებმა ვენახი მოსპეს და გაანანაგეს ჩვენში. ისინი გვეკრძალავდნენ ჩვენს ქართულ ენასაც, წონგურსაც, ღვინოსაც, ყოველივე იმას, რაც ქართულია. მათ ქართული სახელებიც წაგვართვეს, ხუსეინი და აიშე გვიწოდეს... ჰო და ახლა რუსთაველის ქართულით ლაბარაკობდე, ქარ-

თულ სუფრასთან იჯდე, ქართულ ღვინოს სვამდე და ხუსვიანი იყო... არ გამოდის, არა! დღეიდან შეხვ უნდა დაიბრუნო შენი სახელი.

ორმა მერგოლურმა ერთმანეთს რაღაც წახსურხულა. მერე ორივემ მემწვიდე ბრიკადის ბრიკადირს უთხრა რაღაც... და თვე-რათ მოწყობილმა, უკვე თამადის დაუკითხავად, ქიქა შეავსო და ყოველგვარი რივის გარეშე დავით ჭიჭავაძე აღდევრძელა...

ზეიმი იყო ჭიჭავაძეების ოჯახში.

ზეიმობდა ბუცუბანი!

რედაქტორი
კაპიტონ რუსიძე

კორექტორი
მარიამ კობახიძე

ტექნიკური
კ. ჩხარტიშვილი

უცხოურილი დასახედაც 1950 წლის 3 მაისს,
გვ 00007, შიკაგოსის № 1787
ქედ- ზომა 84x106=0,625 ფურც.—2,05 სახეგვი ფორმა,
1,8 საილბუპულო-სავამომცემლო ფორმა,
ერთ სპა, ფორმაში 30376 ნიშანია,
ტირაჟი 4000
ფსა-ი 2 მან.

აქარის ასსრ იდეოლოგიი მრწველოზს სამინისტროს
ქედ, ბათუმის სამრეწველო კომბინატის
სტამბა-დიფორმაცია
(ბათუმი, რ. დუქანბერძენი, 22)

ფასი 2 მან.

საქართველო
ბიბლიოთეკა

Н. Малозония

Герой социалистического труда

Аелат Джиτζабадзе

О черк

на грузинском языке

Государственное издательство

Аджарской АССР

Батуми, 1950